

העם

טוב למות בעד ארצנו

המדינה והכנסת הוכו בחלם כשהגיעה היריעה על בואו הצפוי של קארטר

רוזווינסט וותיק, ממתנגדי ראש הר ממשלה, עשה חישוב מהיר ומצא כי נשיא ארצות הברית, ג'ימי קארטר, יגיע לישראל ב"א באדר, היום שבו אמר או לא אמר יוסף טרומפלדור, "טוב למות בעד ארצנו".

חבר הכנסת רוני מילוא מהליכוד, ש' הוא קרוב משפחה של ראש הממשלה, כמעט רקד משמחה במזנון הכנסת. "תראו כמה נשיאים הביאו כבר בגין לארץ. הוא הביא את סאדאת ועכשיו הוא מביא את קארטר". אברהם מלמד מהמפד"ל הרגיע אותו: "נשיאים ורוח — אבל גשם אין".

יוסי שריד, מהיונים של מפלגת הר עבודה, הסתובב מלא שמחה אף הוא: "זה יום גדול. עכשיו, שיהיה שלום, יהיה לי זמן להרבה דברים אחרים. יהיה לי זמן אפילו לשחק שש-בש".

גאולה כהן היתה אבלה וחפייית ראש: "הוא גמר אותנו". אמרה ואיש לא ידע אם התכוונה לקארטר או לבגין או ל-

ידיד אמריקאי שלו טלפן אליו מוושניגטון וסיפר לו את החדשות המסעירות. קולק מיהר למשכן הכנסת, אולם עוד לפני שהספיק לספר על כך, כבר הגיע רוי ברקאי, איש ישרדור ישראל, וסיפר על השידור שהגיע לרדיו מוושניגטון.

תחילה לא ידעו חברי הכנסת על מה ההתרגשות ליד שולחן הממשלה. סגן ראש הממשלה, יגאל ידין, לבש מיד ארשת של חשיבות, תנועותיו נעשו עצבניות ור עסוקות, אך היו ששייכו זאת להתנהגותו המיוחדת של ידין בכל פעם שבגין נוסע לחוץ-לארץ והוא ממלא את מקומו.

ידין החל להתלחש עם ושרי הממשלה שהיו באותה עת במליאה. מרוב הפתעה התיישב שר-הפנים, הד"ר יוסף בורג, על כסאו של ראש הממשלה, דבר שעל פי קודקס גיגוני הכבוד של הממשלה הזו אסור בכל איסור.

ידין, ששוחח עם יחיאל קדישאי, ראש לשכת הממשלה המלווה את בגין בוושניגטון, לא היה מעורבן בפרטים. דבר שעל פי ידע היה, שקארטר יצא ביום הרביעי השבוע למצרים, יגיע לארמון קובה ב- קאהיר ביום החמישי ולנמל התעופה בן-גוריון במוצאי השבת.

אט אט הגיעה היריעה גם אל ספסלי הח"כים שבתוך המליאה, והמהומה החלה. איש כבר לא שם לב לגקישות הפגיש של יושב-ראש הישיבה בנימין הלוי ואת

בגין מוחא כף לקארטר
מי גנב את הטיפון הכחול?

איש לא עניינו ההסתייגויות על הצעות החוקים שנדונו באותה עת. ח"כ הלל זיידל הציע כי סגן ראש הממשלה ימסור הודעה מטעם הממשלה. ידין קפץ על המציאה. הוא ידע כי חצי שעה אחר כך עומד מנתם בגין לערוך מסיבת עיתונאים בוושניגטון והוא רצה להקדימו.

אולם האופוזיציה, שהיתה מוכת הלם החליטה לטרפד לו את ההצגה. יושב ראש סיעת המערך, חבר הכנסת משה שחל, שהוא עורך דין במקצועו, יודע בעליפה את תקנון הכנסת. שחל גם ידע כי מרבית הסיכויים הם שגם ידין וגם הלוי לא קראו מעודם את תקנון הכנסת.

הוא גיגש אל סגן-מזכיר הכנסת, שמואל יעקובסון, היושב ליד היושב ראש ושאל אותו: "על פי איזה סעיף בתקנון רוצה ידין למסור הודעה?" יעקובסון הוציא את הספרון הכחול הקטן והראה לשחל את הסעיף. שחל חטף את הספרון ומיהר לעבר המושבים. שם הוא נתן אותו לח"כ ירוחם משל שמיחר להחביא אותו.

באותו הרגע קרא שחל ליושבי-ראש: "אם הממשלה רוצה למסור הודעה, אנחנו רוצים דיון מדיני." קריאתו של שחל

(החשך בעמוד 32)

האחרונות, יהיה לאל-סאדאת קשה מאד לשכנע את הסעודים, ועל אחת כמה וכמה את אש"ף, כי ההסכם המצריישראלי אכן מבטיח את קיומם של תנאים אלה. משום כך הוא יצטרך להציג לעצמו את השאלה: מה מסוכן לו יותר? לחתום על ההסכם ולהסיר תכן בעימות מוטאלי כינו וכן כל העולם הערבי, ובמלדו סעודיה — או לסרב לחתום, ולהסתכן בעימות עם ארצות-הברית?

עד כה היה נדמה שלא מצריים ולא ארצות-הברית מוכנות או מסוגלות להסיר תכסן עם סעודיה. מבחינה אמריקאית, קרע אמריקאי-סעודי יהיה מעשה-טירוף. התלות של העולם המערבי בנפט הסעודי היא כמעט מוחלטת, והכסף הסעודי יכול לעשות שמות בכלכלה האמריקאית.

קארטר החליט, כפי הנראה, להסתכן בכך, כדי להציג את הר קאריירה הפוליטית שלו. אין כל ביטחון שגם אנור אל-סאדאת מוכן להימור כזה. הסיוע של סעודיה ושאיר מדינות-הנפט הערביות למצריים עולה כיום פי שש-שבע על הסיוע האמריקאי למצריים.

מאידך, יתכן כי אל-סאדאת יהיה מוכן גם הוא להימור כזה, על סמך ההנחה כי האיום האיראני החדש על ארצות המפרץ יכריח את סעודיה להזדקק להגנת הצבא המצרי, אם תרצה בכך ואם לאו.

כל זה יוכרע, כנראה, בעימות הישיר של קארטר ואל-סאדאת, שיתחיל ביום החמישי השבוע. אחרי שהפעיל את המכשיר הר אמריקאי הכביר על בגין, ושיטח אותו על הארץ מוכן קארטר עתה להעניק את אותו הטיפוח לא-סאדאת.

ההימור האחרון

על רקע זה בא מסעו של ג'ימי קארטר למרחב.

תחילה רצה לזמן לוושניגטון (או לקמפי דייוויד) את בגין ואל-סאדאת. אל-סאדאת סירב.

אחר-כך רצה לזמן לקמפידייוויד את בגין ומוצטפא ח'ליל. בגין סירב.

אחר-כך זימן את בגין לוושניגטון. אחר-כך רצה להביא גם את אל-סאדאת לוושניגטון. הנשיא המצרי סירב.

עכשיו הומין קארטר את עצמו לקאהיר. שם ינסה לשכנע את אל-סאדאת לקבל את הסיכום שהושג. הוא יטען, בצדק, כי סיכום זה תואם בעיקרו את הסיכום האמריקאי-המצרי, וכי השינויים הם קלים ור בלתי-מהותיים.

לשם מה, אם כן, בא הביקור שלו בישראל?

נראה כי מטרתו העיקרית היא טיכסית בלבד. אין קארטר יכול לנסוע לקאהיר, מבלי לבוא לירושלים. נסיעה כזאת יכולה להתפרש כהפעלת לחץ על מצריים ו/או כביטוי של יחס של זלזול בישראל. הביקור בישראל הוא השלמה מחוייבת של הביקור למצריים.

אך כאשר יבוא קארטר, לא יסתפק בטכסיים. הוא יעזור לבגין לשכנע את דעת-הקהל הישראלית. הוא בוודאי יצטרך להשיג את הסכמתם של בגין וממשלתו לנקודות נוספות, שתתעוררנה במהלך השיחות עם מצריים.

אמנם, אין זה מכובד שנשיא ארצות-הברית יעסוק ב"דילוגים" — אותה שיטה של טיסות הלורדיות, תוך עמידה על המקח, שהמצאה עליידי הנרי קיסינג'ר. אך כאשר קארטר יהיה קרוב להסכם, אשר יציל את חייו הפוליטיים — יתכן מאד שיעסוק גם בכך.

כך או אחרת — דבר אחד ברור: זהו ההימור האחרון. אחרי מפע דרמתי זה, לא תיתכן מהדררה חדשה.

תור הדחיות, התחבולות, המישחקים, ההשהיות אלה-הדין נגמר. במהלך דרמתי אחד, יצר קארטר רגע-של-אמת לכל הר צדדים.

אי-אפשר עוד, "להרוויח זמן". כי המפר עכשיו את רצונו הנחוש של קארטר, מכרזו עליו מלחמה.

לפי כל הסימנים, יצר קארטר את הסיכון הזה במזנון תחילה. הוא שם את הכל — את סיכויי השלום, את הקריירה של עצמו — על קצה אחד.

תהליך — ואין דעת מראש איך יפעלו האינטרסים המצריים בעולם הערבי לאחר מכן.

עדיין לא ברור מה בדיק סוכם בין קארטר ובגין, ויתכן כי יעברו כמה וכמה ימים עד שהדברים יתבהרו לאשורם. אך לפי הרושם הראשון, "התקפל" בגין ברוב הנקודות. בין השאר:

● נקבע, "תאריך יעד" של שנה, כפי שדרש אל-סאדאת מלכתחילה. אמנם לא נאמר כי תוך שנה יקומו מסודות האוטו-נומיה, אלא רק שההסכם על כך ייחתם תוך שנה. אך זהו שינוי קוסמטי בלבד. שהרי אם יושג הסכם, ייקבעו בו התאריכים להגשמתו, ואלה לא יוכלו להיות רחוקים.

● נקבע כי ההסכם המצריישראלי לא יהיה עדיף על פני הסכמים אחרים של מצריים, ושהסכמים אחרים לא יהיו עדיפים על פני ההסכם המצריישראלי. קביעה זו תואמת את העמדה המצרית. אל-סאדאת לא דרש מעולם כי הסכמים כל-עריביים יהיו עדיפים על הסכם-השלום. הוא רק סירב לקבוע את ההיפך, שההסכם עם ישראל יהיה עדיף על פני ההסכמים הערביים. כי קביעה כזאת היתה יוצרת את הרושם כאילו הוא פורש ממישפחת העמים הערביים.

● **עם קביעות אלה, נוצר די מעשה ה"רינקאג' " שהמצרים עמו די עדיין.**

הסוגיה המישנית של מועד חילופי-השגרירים לא נפתרה עדיין, כפי הנראה. יתכן מאד כי יש צדדים נוספים לסיכום שהושג. הסוגיות האפשריות: הבטחת עזר רה אמריקאית (ואולי ערובות אמריקאית) למיקרה שישראל תוחקף עליידי המדינות הערביות האחרות, אם אלה ידחו את תוכנית האוטונומיה, ושיחרור ישראל מהתי חייבויותיה אם תוכנית-האוטונומיה לא תקום ביגלל סירובו של אש"ף לשתף פעולה (הנובע מסירובה של ישראל לשתף את אש"ף בתהליך).

ניתוח זה מראה כי בעיקר הר דברים בגין הוא שנכנע לקארטר, וזא דהיפך. קארטר הציע תיקונים קוסמטיים להצעות שעליהן הוסכם קודם לכן בין מצריים וארצות-הברית, ובגין בלע את הצפדריעים כאשר נסתבר לו כי הפעם אין חוסמות: איי-קבולתם פרושה הכי רזתי-מיחמה גזוייה על הנשיא קארטר וממשלתו.

אל-סאדאת:

בחירה אכזרית

כאורה, היה אנור אל-סאדאת צריך להיות מאושר, אחרי שנתקבלו דרי שותיו במהותן.

אולם לפי כל הסימנים, אין אדי סאדאת מאושר כלל. וזראייה: כאשר טוימן לו קארטר והודיע לו כי ממשלת ישראל קיבצה זה עתה את הצעותיו החדשות, סירב אדי סאדאת בכף זאת לבוא לוושניגטון.

מה אוכל את נשיא מצריים?

יתכן מאד, כי הדבר כדל אינו קשור במשדש מצריים-ישראלי ארצות-הברית, אלא במשדש די גמרי אחר: מצריים-סעודיה אש"ף.

כל שחלפו החודשים, כן גבר הלחץ על נשיא מצריים שלא לחתום על הסכם נפרד. בוועידת-בגדאד נתקבלו, בהסכמת סעודיה, החלטות סודיות, שעל פיהן יוטלו אוטומטית סנקציות כבדות ביותר על מצריים, אם זו תחתום בכל זאת. סנקציות אלה כוללות:

● הסלת חרם כלכלי טוטאלי על מצריים, בדומה לחרם הערבי על ישראל.

● הפסקת כל הסיוע הערבי למצריים. גירוש מאות אלפי האזרחים המצריים העובדים כיום בארצות הערביות, והשול-חיס חלק גדול משכרם הביתח.

● פתיחת מערכת-טרור נגד מצריים. אל-סאדאת מאמין שהוא יוכל להתגבר על ההתנגדות הסעודית. אם יהיה ביוו הסכמי-שלום סביר, אשר יניח את דעת הסעודים והפלסטינים. כלומר: הסכם הר מוביל במיורר להקמת מדינה פלסטינית תוך חמש עד שבע שנים. תוך שיתוף אש"ף בתהליך. לפי התפיסה הסעודית, צריכה המדינה הפלסטינית לכלול את ירושלים הערבית.

גם אחרי קבלת ההצעות האמריקאיות